

Egész évre	—	850
Félévre	—	460
Negyedévre	—	240
Egy hónapra	—	85
Egy szám ára pályaud- varon és vidéken is 4 lei		
Bukarestben	—	5.—

Egy hónapra	—	ck 35.—
Egy szám	—	150

Demokrácia és világbéke

Irta Thomas Mann

A nagy német író, aki a világbéke nagy gondolatát és a demokrácia irányvonalát inkább nagy koncepciójú és briliáns íráskészséggel alkotott regényeiben hozza érvényre, ezuttal egy német újságban közreadott cikkében szólal meg e témákról.

Jóllehet az orosz forradalomnak nyugati Marxista színezete van, mindazonáltal a bolsevista átszerveződésben ugyán látom, hogy Oroszország arculatát mégis csak Kelet felé fordítja. Meg kell állapítani, hogy Miklós cár nem az európai evolúciós gondolatnak az áldozata. Benne Nagy Pétert gyilkolták meg és bukásával az orosz nép nem vette Európa felé az útját, hanem szabaddá tette azt Ázsia felé. A sorsdöntő idő óta pedig szemmel láthatólag érezzük az európai nyugaton is, hogy lezárul egy korszak: a polgári, a liberális és humánus, amely a renaissanceban született, a francia forradalomban hatalomra jutott, most pedig utolsó vonaglásában szenved. A kérdés ma az, vajjon a földközi-klasszikus, humanisztikus hagyományok örök emberiekre, vagy csak szellemi formái és járulékaik egy olyan korszaknak, amellyel együtt ennek is el kell tűnnie?

Európa mintha e kérdésre már felelt volna. Az antiliberalis visszahatást szinte érdesen látjuk és érezzük. Politikai tekintetben megnyitkozik a demokráciától és parlamentizmustól való elhajlásában és a diktatúrához és a terrorhoz való hajlamosságában.

Itália fascizmusa az orosz bolsevizmus pontos ellenlábasa és antik gesztusai és utánzásai nem tudják eltitkolni azt, hogy lényegében gyűlöli a humanizmust. Az ibériai félszigeten, ahol a liberális rendszer romlása még szemmel láthatóbb volt, a dolgok még határozottabb formában vették ugyanezt az irányt. A katonai uralom már különösen hosszú idő óta tartja magát. És mindenféle antiliberalis jelként és mint a háború következménye, látjuk a nacionalizmus vizeinek megdagadását. Látjuk, amint egyes európai népek képzelt önbecsülése szinte önimádattá dagad, ami különös ellentétben áll az egész világ szegénységével és súlyedságával.

A háborút követő első években Franciaországban úgy látszott, hogy erősödnek a polgári klasszikus tradíciók, a legkonzervatívabb országnak látszott egész Európában és a háborút mintha nem új forradalomnak érezte volna. A győzelem után és a győzelem alapján nem látott egyebet, mint a régi, 1789-es polgári forradalom jóváhagyását és teljesülését. Azonban ez csak a hivatalos, a polgári és konzervatív Franciaország volt, nem az élő, a magasabb, a szellemi, a fiatal Franciaország. Akkoriban Raymond Poincaré uralkodott odaát, egy Németországban époly gyűlölt, mint amennyire tulbecsült államférfi, akinek látókörét befolyásolta a kommunizmus és Németország gyűlölete. Pedig Németországot gyűlölni szinte lehetetlen dolog volt a háború után, mikor a birodalom a fegyverletételt követő hetekben még éhségblokádnál állott, amikor feltétel nélkül meg kellett adnia magát, amikor mély és szinte halálos kétségbeesésben fetrengett az egész német nép. Ki csodálkozhat azon, ha Oroszországtól vártak az üdvöt. Most elérkezett a pillanat, amikor a németek erősen hangsúlyozhatják nagy humanitárius hagyományait. Szocializmusunk most ölelkezik a régi germán hagyományokkal. Marx Károly és Hoelderlin ideáljai a német népek. Ne csodálkozunk azon, ha a német nép a háborút követő néhány évtizedig Dosztojevszky országa felé nézett. Ez az idő azonban most már leáldozott. Németország ismét Nyugat felé néz.

A nyugati kultúrának fel kell frissülnie, új

formákban, új szellemben kell jelentkeznie az egész Nyugaton s ez elől egyetlen ország sem zárkozhatik el, egyetlen olyan nép, amelynek tradíciói európai földben gyökereznek és európai földből táplálkoznak. A népek kétségbeesése és szorongatottsága egyidőre új irányt kereshetnek az érvényesülésnek és nemzeti egyéniségük méltó kiélésének, de ősi természetük mindig is visszahívja őket oda, abba a talajba, amelyben gyökereik szétágnak. Nietzsche szelleme teremtette meg a német demokrácia és talán az egész világ demokráciájának számára az eszmei alapot. És mégis ő volt az, aki egy új nemességet akart kitermelve

látni ezen a földön. Ő volt az, aki legyőzte Wagnerben a nacionalizmust, aki legyőzte a romantikát, mégis egy romantikus reneszanszot idézett föl, az antik világ egy új képét és ez a modern demokrácia. E demokráciának utjai Nietzsche szellemében kell, hogy ágazzanak el minden nyugati néphez: a tehetségek, a dolgozók érvényesülésének irányában. Csakis ez lehet a nyugati demokrácia tartalma. A tehetségesek érvényesülése az a diktatórikus eszköz, amely felépíti az elszegényedett és leromlott világot, a demokráciának ugyanilyen szellemmel telítettnek kell lennie mindenütt, mert ez a szellem egyuttal a világbéke szelleme is.

Rombolásos tüntetés Focsaniban a Codreanu-pár tárgyalásán

A védők tiltakoztak a zsidó esküdtek miatt

(Bucuresti-Bukarest, március 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Amint az Uj Kelet tegnap számában már jelentette, a focsanii esküdttörzség ma kezdte meg Corneliu Zelea Codreanu bűnpörének tárgyalását. Az első incidens mindjárt a tárgyalás megnyitása után kitört, amikor is

a védők kifogást emeltek amiatt, hogy a tizenkét esküdt közül négyen zsidók.

A védők bejelentésére a nagyobbára jasi és bukaresti diákokkal megtömött tárgyalóterem óriási zajban törte ki a tüntetést a zsidó esküdtek ellen. Az elnök erőlyesen rendre intette a hallgatóságot, majd felolvastatta a jegyzővel a vádiratot s kivette az esküdtektől a szokásos esküt.

Ezután az ügyész, arra való hivatkozással, hogy a vád tanui nem jelentek meg, kérte a tárgyalás elhalasztását. Paul Ilescu védő pedig

Zelea Codreanunak kaució ellenében való szabadlábra helyezését kérte. Az ügyési és védői előterjesztés után az elnök felfüggesztette a tárgyalást, a bíróság pedig határozathozatalra vonult vissza.

Mialatt a bíróság az egyik mellékteremben tanácskozott, a tárgyalóterem közönsége kivonult az utcákra, amelyeknek őrizetéről a közbiztonsági hatóságok nem gondoskodtak eléggé.

Az utcákon rombolásokkal kapcsolatos antiszemita tüntetést rendeztek, amelynek során valamennyi zsidó üzlet kirakatait, cégtábláit bevették, 25 üzletet pedig a szó szoros értelmében összeromboltak.

A rombolás után katonaság oszlatta szét a tömeget.

A bíróság a késő esti órákig tanácskozott; a határozathozatalról lapzártáig nem érkezett híradás.

Áll a harc Coolidge és a szenátus között

Coolidge sürgeti a teljes lefegyverzést

(Newyork, március 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap számunkban hirt adtunk arról, hogy Coolidge, az Unio köztársasági elnök már a közeli napokban össze akarja hívni a leszerelési konferenciát. A leszerelési konferencia programja Coolidge szerint a legszigorúbb értelemben vett általános leszerelésre vonatkozik és nem csupán a tengeri haderők korlátozását, hanem a szárazföldi és légi védelem csökkentését, a mérges gázok alkalmazásának tiltását tüzi ki feladatául.

Coolidge a leghatározottabban reméli, hogy a népszövetség ötvenöt állama közül a legtöbb meg fog jelenni a konferencián.

Coolidge a leszerelési konferenciával kapcsolatban kijelentette, hogy azon nem fog tűrni passzív szemlélőket, csupán aktív delegációkat.

A konferencia egyik legnagyobb szenzációja az lesz, hogy azon Németország is részt fog venni.

Amerika sietségét, mellyel a leszerelési konferencia sürgős összehívására törekszik, főleg azzal magyarázzák, hogy utóbbi időben a szovjet és Japán között élénk katonai és politikai közeledés jött létre, amit az orosz-japán konvenció nem régen megtörtént ratifikációja is igazol.

Ezzel egyidejűleg az Unio kormánya közbe akar járni a szövetségeseknél az irányban, hogy Németország és a szövetségesek között a legrovidebb időn belül

a legbarátságosabban elsimuljon a kölni zóna ügye, úgy hogy Kölnt a szövetségesek a legrovidebb idő alatt kiürítsék.

Nincs kizárva, hogy a leszerelési konferenciára Szovjetországot is meghívják.

A teszerelési konferenciára való lázas készülődés közepette Newyorkból azt a hírt röptik világgá, hogy Coolidge elnök és a szenátus között Warren kinevezése miatt a hare elfajult.

Coolidge kijelentette, hogy őt a nép akaratára emelte az elnöki székbe s ezzel felhatalmazta arra, hogy a saját fejével gondolkozzék és programjának érvényt szerezzen. Ezért ragaszkodik Warren kinevezéséhez. Ezzel szemben a szenátus álláspontja az, hogy Warren kinevezésének megerősítése olyan színezett volna, mintha kinevezésével az elnök Warren petroleumotrányaiért rehabilitálni akarná. Coolidge azonban nem tágit álláspontja mellől és legfőképpen annyi koncessziót hajlandó adni, hogy Warren decemberig nem veszi fel főállamügyési fizetését, de decemberben Coolidge egyszerűen megküldi Warren kinevezését a szenátusnak.

Coolidge gesztusa módfelett felbőszítette a szenátusi demokrata pártot, amely alkotmányosságának tartja az elnöki kinevezésnek ezt a módját és azzal fenyegetőzik, hogy ha Coolidge mégis megvalósítja tervét, ebben az esetben a szenátus a szövetségi főtörvényszék elé viszi az ügyet.

Washingtonból érkezett legújabb táviratok szerint a szenátus negyvenhat szavazattal negyvenkilenc ellen, másodsor is elutasította Warrennek főállamügyesszé történt kinevezését. Ennek megtörténte után holnapra napolta el ülést, hogy alkalmat adjon Coolidge-nek új jelölt javaslatba hozatalára. Egyik szenátor kijelentette, hogy a szenátus mindaddig folytatja az ülésezéseket, míg Coolidge nem enged merev álláspontjából.

arcus 17
at
16
18
20
történik.

Lloyd 3456

Arad
lit
selbi
2398
k
to 2.
flana
a.
ank
állalauk
től, áru-
rozunz,
exportá-
10% elő-
22-25
tálya

A gyerőmonostori tragédiák színhelyén

Viszontagságos ut. Egy őrlt pap rémtette. Megszokott idli a korcsmából. A gyilkos megmutatja, hogyan verte fejével agyon az apósát. Akl mosolyogva indul a hőtönbe

(Monastir-Romanesc, március 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kis Daimler-autó szorgalmmal buzgólkodik hegynek fel és őrlt tempóban vágat völgynek le. Sietős az utunk és órával a kezünkben még gyorsabb hajtásra biztatjuk a soffört. Estefelé van, néhány óra mulva lapzárta és a gyerőmonostori borzalmakról az első tudósítást okvetlenül le kell adnunk.

A gyalui havasok komoran nézik a száguldásunkat, csontig ható szél fuj le a nagy hegyekről és szemünkbe hordja az országot szemcsés porát. Zsupfedeles kis falvakon rohanunk keresztül és túlközlő autónk átvisit a békés kis falvak felett lomhán terpeszkedő halotti csenden. A parasztek szájatva bámulnak meg bennünket, ahogyan elrobogunk mellettük és tiszteletteljesen leemelik bárányszővegüket. Kusza hajukat kócosra borzolja a szél.

A kis automobil minden erejével töri magát előre és meglegedésünkre szinte nyeli a kilométereket. Falu falu után marad mögöttünk és mi sietősen kigyözünk előre a hegyek szerpentinutjain. Gyalu nagyközség főutcáján lassítani vagyunk kénytelenek és egész szekérsor nyugtalan ökrei között siklunk baj nélkül tovább. Gyalu után egy nagyot pukkan az autó, a soffört ijedten fordul hátra és mindkét oldalon megvizsgálja a kerekek forgó gummiját. Nincsen semmi baj sem, valószínűleg egy, az országutra hajított nagy kövön siettünk keresztül.

Körösfőn megállunk egy takaros ház előtt. Itt sül ki ugyanis, hogy sofförünk nem ismeri a Gyerőmonostorra vezető utat és Mihály András körösfői kovácsmester állítása szerint már Gyalu után balra kellett volna letérnünk. Kétségbeesetten nézünk össze. A lapunk önhibánkon kívül le fog maradni a szenzációval. Mihály András uramnak hirtelen mentőötlete támad. Tud egy utat, — mely automobilal is járható — a havasokon keresztül, mely módon tíz perc alatt elérhetjük Gyerőmonostort. Elkezd magyarázni: a templomnál egyenest, aztán balra a hágoig, megint egyenest, a hegy nyergén ismét jobbra, a másik hegyen megint, balra, majd egy erdő következik... Így nagyon körülményes és kockázatos az ut, nekünk pedig nincsen veszíteni való időnk, tehát felkérjük Mihály Andrást a cicerone szerepére. Hat óra mult már tíz perccel. Mihály András sokáig gondolkodik, mi közben vezető nélkül indulunk el, míg aztán Mihály András a falu kútjánál futva ér be bennünket és ügyesen felugrik az autónkra. Meggondolta a dolgot és elkísér bennünket.

Nyakförő hegyi ösvényeken futunk körbe. A legtöbb helyen csak annyi a hely, hogy az automobil vigyázva elhaladhat. Egyik oldalt borzalmas szakadék tátong, a másik oldalon sziklafal kapaszkodik az égnek. Néhány centiméternyi csuszás, vagy egy merészebb fordulat és mind az öten a halál fiai vagyunk. A gyerőmonostori hármás gyilkosság borzalmas szenzációját könnyen a saját tragédiánkkal tetőzhetjük be. Végre szerencsésen keresztül vergődünk a hegyszakadékok között, a benzines kocsi szüz talajt tapos itt. Meredek hegyhát következik, a hóborította, csuszós, sáros talajban megfeneklük az autónk. Nyakik sárban próbáljuk előre tolni. Nem megy. Se hátra, se pedig előre. Fél órát töltünk meddő próbálkozással, dermesztő hidegben sár a szélvész a havas hegytetőn. Mi lesz most? — Kérdezzük magunktól. A szerkesztőség és a nyomda fentartott sorokkal várnak bennünket. Őrlt! A lapok expedíciója lemarad a vonatokról. No meg aztán mi is csonttá fagyunk itt az Istenhez közel, az emberektől távol, fent a sziklatetőn. Ritka pelyhekben még havazni is kezd a pechünk tetejébe.

Még egy utolsó erőfeszítéssel nekifeszülünk az automobilnak és minden erőnkkel huzzuk lefelé. A ragadós, marasztaló sár enged és a bekurblizott autó végre csuszik lefelé. Rövid tanácsot tartunk. Elhatározzuk, hogy az istenkísértő szakadékon visszamegyünk a gyalui országutra és onnét kapaszkodunk fel a tar sziklák között megbujt Gyerőmonostorra. Ez újabb félórai utat jelent és újabb kését a sürgős szenzáció ügyében, de hát másként nem cselekedhetünk. A hegyi ösvényeken át még gyalogszerrel sem közelíthető meg Gyerőmonostor. Teli tudóból léleklünk fel, midőn rátérünk a gyalui országutról.

Pontban hét órakor torpanunk meg Gyerő-

monostoron, a csendőrség előtt. Pillanatok alatt sűrű embergyűrű veszi körül a Daimler-autót. Azt hiszik, hogy az igazságot szolgáló uraságok vagyunk. Sunyin vizsgálnak bennünket. A tekintetükben félelemmel vegyes tisztelet ül.

Joszviás János csendőrmester átnézi az újságíró igazolványainkat. Rendben vannak. Azután készséggel áll a rendelkezésünkre, hivatalos aktacsomagokat bont fel és néhány perc mulva pontos jegyzeteket készíthetünk a gyerőmonostori gyilkosság sorozat első fejezetéről:

Borzalmas éjszaka a paplakban

Gyerőmonostor görögkeleti román papja: Giurgiuta Viktor, 36 éves, nős, négy apró gyermek apja, már évek óta féltékeny volt a feleségére. Évekkel ezelőtt a papéknál volt ellátásban a falu nemrég nősült tanítója: Petru Nicolae, akit a falusi pletyka összehozott a ványadt és sok szülésben elnyitott papnéval. Hogy tényleg igaz volt-e a haraszt zörgése, azt csak a későbbi vizsgálat fogja kideríteni. A falu pletykája azonban a féltékeny férj füléhez is eljutott, aki most már üldözési mániába esett és esztendőnkön át gyötörte meggyanusított asszonyát.

Tavaly tavaszán a szerencsétlen lelkész üldözési mániája az őrlt fokozódott, mire hozzátartozói a kolozsvári elmeegógyintézetbe szállították be, ahonnét kéthónapi kezelés után gyógyultat bocsátották vissza falujába. A falu népe, dacára megváltozott morózus és embergyűlölő természetének, szerette papját, azt mondják rá, hogy míg meg nem hibbant, derék, jó ember volt és borzalmas rémtette után is szánalommal vegyes szeretettel gondoltak a szerencsétlen emberre.

Beavatottak információja szerint a buskomor pap már régen bosszút forralt hűtlennek hit asszonya ellen. A fiatal házastanítóval reszketéssel féltette a nőstényét. Szombat este mogorván tért nyugovóra, nem feküdt le az ágyába, hanem három székkel torlaszolta el a szoba ajtaját, maga is végigdől a székeken és vigyázott arra, hogy éjszakának idején be ne jöhessen asszonyához a tanító. Reggel négy óráig hánykolódott a székeken, plafonra szegezett szemekkel, szótlanul morogva. A papné nem tulajdonított fontosságot ura különös viselkedésének. Reggeli dühkitörésre számított, mint annyi máskor is történt.

A dráma leperog

Négy óra után Giurgiuta vetkőzni kezdett és alvó asszonya mellé feküdt az ágyba. Egy élesre fent beretvát dugott a párna alá. Azután felkelte az asszonyt és szemrehányása civódássá fajult el kettőjük között. Öt óra tájon elővette a beretvát és leszorította a párnákra az asszonyt. Az asszony védekezett és sikerült az őrlt kezeiből kiszabadítania magát. Egy szál ingben az ajtóhoz rohant és lázas sietséggel távolította el a székbarrikádot. Menekülni próbált. Ott érte el a küszöbön a dühöngő. Egyetlen nyisszantással elvágta a nyakát a baloldalon, egész a csigolyáig. A szerencsétlen asszonynak még volt annyi lélekjeléte, hogy a bölcsőből kikapja csecsemő kislányát és vérét hullatva futni igyekezett a szomszédba. Az elősiető szomszédok előtt roskadt össze ájultan a szerencsétlen, karján gyermekével.

Közben a dühöngő pap alvó négyéves kislánya felé közeledett a véres beretvával. Másik két fia Bánffyhungadon jár iskolába. Asszonya védelmére a konyhából elősiető Dan Anna nevű cseléde — esztendőnk óta hűséggel szolgáló 54 éves özvegyasszony — a gyermek megvédésére és a pap megfékezésére sietett. Giurgiuta lelkész erre hűséges cselédjére vetette magát és egy hatalmas vágással a gégen keresztül átvágta az egész nyakát. Dan Anna holtan rogyott össze és hőrögvé, rugdalozva vérzett el.

„Megint rajtam volt a roham, nézzek mit tettem!”

A borzalmas családirtó dráma szinte másodpercek alatt történt. Mire a szomszédok a dühöngő megfékezésére összesereglett, addigra már csak a finálé volt hátra.

A rettenetes sebével sirt az asszony, emlőjét rágtá a gyereke, a másik fel se érzett álmából, míg a hű cseléd utolsókat rándult és lelke elszalóban volt a véráztatta paplakból. Az őrlt véres beretvájával szétvetett lábakkal állt a szoba kellős kö-

zépén és a rémségekre elősiető szomszédokat öntudattal és fájdalomtól eltorzult arccal így fogadta: — Megint rajtam volt a roham, nézzek mit cselekedtem! — és rámutatott az elmetesztett nyaka öregasszonyra.

Még mielőtt az emberek felocsudhattak volna a rémségek szörnyű hatása alól, még mielőtt a gyilkos beretvát kicsavarhatták volna az őrltöng kezéből, a közben eszméletre tért pap véresen leszámolt önmagával is.

— Ha ehhez a szörnyűséghez volt bátorságom, lesz bátorságom meghalni is! — mondta a körülötte csodálkozóknak, felkapta az éjjeli szekrényre kikészített, élesre fent konyhakést és markolatig döfte a szíve alatt a bordái közé. Azután késsel a mellében, a véres beretvával elvágta a nyakát is. A keze remeghetett, mert a beretva oldalt csuszott és az álla alatt ejtett magán szörnyű sebet az őrlt lelkes, anélkül, hogy a torkát sikerült volna átvágnia.

A szörnyű rémtett után

A gyilkos és öngyilkos papot halálkínok között reménytelen állapotban lévő feleségével és azzalmaktól megbetegedett két kis gyermekével együtt ökrösszekéren szállították be az éjszaka folyamán a bánffyhungyadi közkórházba, miután dr. Veres Márton községi orvos előbb sebüket kimosta és bevarrta.

A kolozsvári ügyészség ma délelőtt száll ki a lepecsételt paplakba a dráma adatai megvizsgálására és a törvényszéki orvos a községi orvossal együtt fel fogja boncolni a szerencsétlen véget ért Dan Anina szolgáló holttestét. Az elárvult paplak felett most siri csend honol, csak az őrlt álló két csendőrhöz nehéz bakancsa kopog a fagyos rögön bele az éjszakába.

A második gyilkossági kísérlet

Az alig egy utcából álló kis hegyi falu hétfőre teljesen az események hatása alatt állott. Kirajzoltak a sáros utcára a népek, mint a megbolygatott méhkas méhei és csoportokba verődve tárgyalták Isten büntös szolgájának rémtettét.

A déli órákban azután megesezt Gyerőmonostornak a második szenzációja is. A Dán-fele korcsmában összehalálkozott két régi haragos földmives: a korcsmáros unokaöccse Dán Gábor és régi haragosa Krizsán Mihály. Nemrégiben veszték össze valami csekélység miatt az országos vásáron. Krizsán Mihály sörös üveggel támadt a korcsmában csendesen beszélgető Dán Gáborra és úgy vevte fejbe, hogy csak a késő délutáni órákban tért magához, amikor is szétvert fejfel szállították be reménytelen állapotban a bánffyhungyadi közkórházba.

A harcias haragost, Krizsán Mihályt a csendőrség nyomban letartóztatta. Kihallgatása után be szállították a kolozsvári ügyészség fogházába.

A fejsze is embert öl

Robogó autónk az esti szürkületben, pontosan hét órakor állapodik meg a kis falu közepén. Rácz Dezső községi jegyző és dr. Veress Márton orvos fogadnak bennünket nagy embertömeg élén. Szintén abban a hiszemben vannak, hogy hivatalos bizottság vagyunk. A fejsze felett egy hegyi kunyhóban két percel előbb vertek agyon fejével még egy embert. A jegyző a hulla megtekintésére és a gyilkos elfogatásánál való asszisztáláshoz invitál bennünket. Futólépésben megyünk a csuszós talajon hegynek fel, szurós cserjékbe kapaszkodva. Előbb két feltűzőt szuronyu csendőrhöz Manlichert lövésre készen tartva a kezében. Utánunk az orvos világit a sötétben zseblámpájával, majd mi következünk, leghátul a jegyző. A lélekzet megáll bennünk, míg kitört kerítések, falusi kis udvarokon, sáros hegyoldali utcakon a hatvan-hetven méter magasra felérünk.

A ház udvarán egy szétronsolt koponyájú hatalmas termétt paratsztember fekszik arccal a földre borulva. A fejsze foka a halántékán érte, szétverte a homlokcsontját és kiloccsantotta az agyvelejét. Még egészen meleg pára száll fel róla. Most takarták le tetemét egy lópokróccal. Fekete, sűrű véres patakban folyik és megfesti a habfehér, ártalan havat.

„Igy vertem agyon...”

A gyilkos: Czigu Koldea György 25 éves erdőmunkás, fiatal házast és unokatestvére az anyósával vadházasságban élt meggyilkolt Koldea János 38 éves özvegy földbirtokosnak. A vagyonon veszttek össze még tavaly ősszel. Akkor a meggyilkolt késsel összeszurkálta a gyilkost, viszont ez vasvillával verte a földhöz. Azóta haragban vannak és a gyilkosnak nem volt maradása az izgága mostoha apóstól.

Tegnap este hét órakor holt részegen jött ordoztatva be Czigu Koldea György portájára. A gyilkosnak neki akart menni és reprodukálhatatlan szá-

vakkal sz
mereg és a
készült —
Ugyhogy a

A csen
udvarra és
A gyilkos
— Igy
sat sujt a
— Mik

a határa u
fejével. I
meg.

A csen
gunyát ma
solyogva
ő az erdőn
Emelt

Kilenc
sáros autó
tagunkban
dünk hozzá
tunkhoz. A
cióval és v
a nyomás
Egy fo
a szomorú
Ránk nézv
egész élet

Irtá P. G
ban, Bem

Egyik

Gulácsy

bemutató

trófát csí

elő teriti,

nem engé

és a szöv

nek tulaj

szefüggés

bemutató

erdélyi in

natosnak

lájuk ol

sikertelen

mert a d

rossznak,

az a gyé

tartotta a

távította

amelynél

sokkal ro

lozsvári s

kiérzéséb

hat mást

hogy: ne

nak gyön

nem hár

huzásokra

jobb a m

ennek a

nem is az

szomszédokat önmagával így fogadta: „Am, nézzék mit elmetszett nyaka

udhattak volna a gyilkosság előtt a gyilkos az örjögő kezével véresen leszámolt

volt bátorságom, mondta a körülöttem székelyre kiképzett markolatig döfte a késsel a mellé nyakát is. A kezét csuszított és az orvost az örült lelkesült volna át-

nyü rémtett után halálkínok között gével és az izgalommal együtt szaka folyamán után dr. Veres kimosta és be-

előtt száll ki a megvizsgálására orvossal együtt véget ért Dán ult paplak felett álló két csendes rögön bele az

össégi kísérlet egy falu hétfőre állott. Kirajzolt a megbolygatott tárgyalók Is-

Gyermónostorán-fele korcsmáros földmives: a régi harang vesztek összevásárol. Krizsán csimában csendes gyevrte fejbe, tért magához, be reménytelen ázba.

hálályt a csendes látása után befogházába.

is emberi ölésben, pontosan közepén. Rácz és Márton orvos meg élén. Szintén hivatalos bizottsági kunyhóban szével még egy észére és a gyilkosvitalbennünket.

is talajon hegy. Előbb két feltűrése készen tartva ágít a sötétben ünk, leghátul a ping hitört kerihagyoldali utcá felérünk.

koponyájú harccal a földre érte, szétverte az agyvelejét. la. Most takarokete, sűrű vére r, ártalan havat.

agyon... György 25 éves estvére az anyótt Koldea Juon vagonon veszt a meggyilkoltont ez vasvillán vannak és a izzága mostoha zegen jött ordítájára. A gyilkálhatatlan szá-

vakkal szidalmazta. Erre Cigu Koldeát elfutotta a méreg és a kezében lévő fejszével — éppen az erdőre készült — halántékon sujtotta a részeg embert. Ugyhogy a fejsze foka beleszakadt a koponyájába.

A csendőrök az egykedvű gyilkost kivezetik az udvarra és felhajtják a pokrócot a meggyilkoltról. A gyilkos szemrebbenés nélkül tekint a halottra.

— Így ütöttem agyon, — mutatja és hatalmasat sujt a fejszével a levegőbe.

— Mikor láttam, hogy elesik, — folytatja — a hátára ugrottam és még kétszer fejbevettem a fejszével. Hogy milyen helyen, azt nem vigyáztam meg.

A csendőrök figyelmeztetik, hogy vegyen teli-gunyát magára, mert hideg lesz a börtönben. Mosolyogva rázza a fejét: nem kell neki télikabát, ő az erdőn hozzászokott a hideghez.

Emelt fővel halad a szuronyok között.

Kilenc óra után örült vágatás után megáll a sáros autót az Uj Kelet szerkesztősége előtt. Minden tagunkban jár a hideg, gémberedett ujjakkal kezdünk hozzá sebtében a tegnapi dióhéjban riportunkhoz. Az utolsó percekben befutottunk a szenzációval és vagy ötven sort bele lehet még szoritani a nyomás előtt álló lapba.

Egy forró tea és vig cigarettaszó közben íródik a szomorú borzalmakról a második színesebb riport. Ránk nézve csak egynapos szenzáció, másokra egy egész életre hat ki sorsfordulóként.

Pető Gergely.

Valuta

Irtta P. Gulácsy Irén. Parasztdráma 3 felvonásban. Bemutatta a kolozsvári Magyar Színház

Egyik kolozsvári délutáni laptársunk, P. Gulácsy Irén darabjának nem egészen sikeres bemutatójából valószínű magyar nemzeti katasztrófát csinált. Két külön cikkben is az olvasó elé teríti, hogy a színház és a rendező meg nem engedhető mostohasággal bánt a darabban és a szövegnek állítólag a felét kihúzták. Ennek tulajdonítja azt, hogy a darabban sok összefüggéstelenesség érződik és általában, hogy a bemutató nem járt olyan sikerrel, amilyent az erdélyi irodalom érdekében mindannyian kívánatosnak tartanánk. Sajnáljuk, de mi nem találjuk olyan lesújtóan tragikusnak a Valuta sikertelenségét. Nem tartjuk tragikusnak azért, mert a darab nem is mutatkozott olyan nagyon rossznak, mint amennyire laptársunk állítja és az a gyérszámú közönség, amely érdemesnek tartotta a bemutatót megnézni, azzal a tudattal távozott, hogy egy olyan népszínművet látott, amelynél már sokkal országosabb nevű írók sokkal rosszabb darabjaival is találkozott a kolozsvári színpadon. És a mellékmentumok kiérzésében el nem fogult bírálat nem is mondhat mást Gulácsy Irén új darabjáról, mint azt, hogy: nem is olyan rossz. Mindenesetre vannak gyöngéi. De ezeknek a gyöngéknek ódiuma nem hárítható a rendezésre és az állítólagos huzásokra. Mert az állítólagos huzások legföljebb a mese folytonosságát zavarhatják, holott ennek a darabnak gyöngéje nem a meséjében, nem is az ötletében, hanem az alakjainak változatlanságában van.

Gulácsy Irén, a falu szocialis életébe akart markolni ezzel a darabjával. Nehéz dolog, Móricz Zsigmond szemé és tolla kell ehhez. És ezt dicséretül: a látó szem meg volt Gulácsy Irénél is. A meggazdagodott vén molnár, aki a halottnak sem felejt el, hogy kibuktatta a bírót székéből, aki meglopja az ellenfele árvaít, vénségére belébolondul egy kikapós menyecskebe és saját fia feje felől licitáltatja el a födelet, a tolvaj, a valutázó falusi jegyző, a kis cseléd, a mulya molnárinas mindez, valóban ott él, ravasz-kodik, csal, lop és büzlök a falun. De Gulácsy tolla alatt mindezek az élő figurák, halott, valótlan, festett alakokká lettek. És ezt a változatlanságot még erősebben aláfestette a Jókai Mór alakjaira emlékeztető „Gonosz szellemmel” a hivatásos színpadi intrikussal, a züllött fiatal paraszttasszonnyal, aztán a betoldott népszínmű jelenetekkel és végül, — hiába, mi úgy érezzük — a bántóan kihangsúlyozott népies szólásokkal.

Bizonyos az, hogy a paraszti társadalomnak megvannak a maga specialis Kraftausdruckjai, de egyébként higyjék el, a parasztkok becsületes, — hogy ugymondjuk — irodalmi magyarsággal beszélnek, és maguk nevetnének a legjobban azon, hogy milyen „népiesnek” képzeljük el őket mi, írók. Végeredményben a

bemutató és a darab teljesen megfelelt a várokozásoknak, sőt a közönség az egyes jeleneteket lelkes nyíltszini tapsokkal honorálta és a felvonások végén ösztinte előismeréssel hívta lámpák elé aszerzőt. A főbb szerepeket Mihályfi,

Réthely, Szentgyörgyi, Izso, Kemény László, Baróti Erzs, Könyves Tóth Erzsébet, Laczkó Aranka, Miklóssy Margit játszották. Hojkó és Dajka Margit nagyon bájos figurákat adtak.

g.

A nemzeti párt a kisebbségeknek is szerepet ad a közigazgatásban

A parlamenti mai ülése

(Bucuresti-Bukarest, március 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kamara mai ülésén Vaitoianu miniszter betérjesztette a vasuti autonómiairól szóló törvényjavaslatot. Ezután Chirculescu munkaügyi miniszter törvényjavaslatot terjesztett be, amely mezőgazdasági kamarák felállítását szorgalmazza és a kamarák létesítésére tízenyolcmillió lej hitel folyósítását kéri. A kamara ezután megszavazta az erős valutákra szóló váltók három havi moratóriumát.

A szenátus ülésén napirend előtt néhány

lényegtelen törvényjavaslatot szavaztak meg. Ezután áttértek a napirendre, melynek során folytatták a közigazgatási reform-javaslatról szóló vitát. A vita során elsőnek Micsa Liviu nemzetipárti képviselő szólalt fel, aki kifogásolta a javaslat decentralizáló szellemét, majd kijelentette, hogy a nemzeti párt a helyi közigazgatásban részt akar jutatni a kisebbségeknek is.

Ezután Balázs Ernő szólalt fel, aki a székelek nevében bizalmat szavazott a kormánynak.

Két levél Szász-Székely Béláról

Grapini mérnök, a budapesti román követség volt titkára vádat emel Szász-Székely Béla ellen

Két levél került egy napon a szerkesztő asztalára. Ujságírói kötelesség az objektív igazságot szolgáltatni s ezért bármennyire ellentmondó is a két levél tartalma, egymás mellett kell közölnünk mindkettőt. Ez az úgy olyan stádiumba jutott, hogy csak az elfogulatlan bíróság hivatott kimondani a döntő szót. Lehetnek az egyéni sorsok bármily tragikusok, a sötét bűnök mégis napvilágra törnek és megtorlásért kiáltanak. Ma már minden kétséget kizáró módon van bebizonyítva, hogy a marosvásárhelyi Székely Béla azonos a hírhedt budapesti G. osztály egykori helyettes főnökével.

Az első levél, amelyet Székely Béláné, Stein Carla asszony intézett szerkesztőnkhez, így szól:

Mélyen tisztelt Szerkesztő ur!

Nem hiszem, hogy az ön hozzájárulásával látott napvilágot az Uj Kelet azon cikke, mely Székely Bélát, a „Brassói Lapok” munkatársát, férjemet oly ocsmány módon rágalmozza. Az, aki a cikket írta, megsértett hűségében és elvakult dühében oly fegyverhez nyúlt, melynek horderejét akkori kedélyállapotában nem tudta megítélni. Ami ebben a cikkben férjemet illeti, arra majd megfelel azon az uton, amelyet helyesnek talál. A magam részéről a következők konstatálására kérem szerkesztő urat:

En zsidó család gyermeke vagyok. Férjemmel 1920 június 5-ikén, tehát a legdühögőbb, ugynevezett fehér terror idején kötöttem házasságot. Feltételezi Szerkesztő ur, hogy akad a világban egy olyan alkaló, minden erkölcsi és vallási érzületből kivetkőzött zsidó család, mely az Uj Kelet által megrágalmazott Székely Bélához hozzáadta volna leánygyermekét? Vagy zsidó nő, aki ilyen emberhez hozzá ment volna?

A zsidónőnek, a feleségnek kötelessége most annak megállapítása, hogy férjem nemcsak hogy nem volt Klein- és Landau-ügyekben bekeverve, hanem sok bajba jutott hitsorsomat egyenesen megmentette.

Klein Imre esetének idején mi már régen nem voltunk Magyarországon, ahonnan 1920 október közepén végleg eltávoztunk. A Landau-esete idején férjemmel Kismartonban voltunk egy hónapi szabadságon. Onnan hívták férjemet, szabadsága végén sürgönyileg haza a vizsgálat megtartására. Ami a Klein-ügyet illeti, férjem részt sem vehetett a tárgyaláson s a cikknek minden ezzel kapcsolatos fejtegetése alávaló, kitalált hazugság.

Erkölcslileg érzem kötelezve arra, hogy megállapításaimnak szives közlését kérem igen tisztelt Szerkesztő urtól.

T.-Mures 925 III. 11.

Székelyné Stein Carla

A másik levelet Enea Grapini mérnök írta, mint már az Uj Kelet közölte, a hírhedt budapesti G. osztály egyik áldozata volt.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Szász Bélával (mert Budapesten ez volt a neve) először a sajtóosztályon találkoztam, a forradalom után felállított román követség ide-

jében. Előbb semmi közelebbi nexusom vele nem volt. A Vadász-kürt-szállodában, a követség utlevélosztályán is megfordult — s ha jól emlékszem, — más névre szóló okmányok alapján (se nem Szász, se nem Székely) Romániába szóló utlevelet kért, de nem kapott.

A dolgok könnyebb megértése kedvéért megjegyzem, hogy az albaiújvári nemzetgyűlés után, melyen a nemzeti tanács tizenkettes végrehajtóbizottsága tagjaként résztvettem, a budapesti román követség első titkára lettem dr. Erdélyi minisztersége alatt s mint ilyen én vezettem egy ideig az utlevélügyeket is. Nyilvánvaló, hogy

Szász-Székely Bélának a követségen tett látogatásai nem voltak minden tendenciától mentesek,

ezt azonban az arra hivatott tényezőknek kell majd megállapítaniuk.

A román megszállás idején hallottam, hogy Szász a Horthy-hadsereg kémkedési osztályán működik. Találkozni azonban, csak 1920 tavaszán volt vele szerencsétlenségem, amikor az ő feljelentése alapján, Magyarországon való átutazásom alkalmával letartóztattak, annak ellenére, hogy diplomáciai utlevelem volt. Így kerültem aztán elébe a Szerecsen-utcsában működő hírhedt G. osztály egyik hivatalos helyiségében, ahol Pallós alezredes és Priszter rendőrtanácsos után ő volt a helyettes főnök.

Ő volt a G. osztály hírhedt vámpirja.

Hónapokig sanyalódtam különböző börtönökben, mignem nagy pénzáldozatok árán Bécsbe nem jutottam, ahol hosszú ideig szanatóriumban kezeltettem magam aláesott egészségi állapotom helyreállítása végett. Ez nehéz százazrekbe került s még tetejébe egyéb horribilis anyagi veszteségek is értek, miket a mai napig nem voltam képes kiheverni. Személyemre vonatkozó részletekkel itt nem akarok bővebben foglalkozni, erre más helyen és más alkalommal, de nem sokára bővebben lesz alkalmam.

A börtönben fogolytársaimtól sokat tudtam meg nemcsak Szász alias Székely előbbeni életéről, hanem azokról a hallatlan kínzásokról is, melyekben szerencsétlen áldozatait részesítette. Gyöngéd és humánus érzületéről, a felebaráti szeretet mikénti értelmezéséről sajnos a saját bőrömmön győződtem meg. Klein Imrét a börtönben személyesen ismertem meg, többször beszéltem vele. Mindannyiszor panaszkodott, hogy ártatlanul szenved s csak a G. osztály hírhedt helyettesfőnöke: Szász feljelentése miatt, aki őt folyton nyomja, holott senki rosszat ellene se felhozni, se bizonyítani nem tud, mert semmiféle büntetendő cselekményt nem követett el.

Ezt nemcsak Kleintől és más politikai foglyoktól hallottam, hanem a foglároktól is, akik között voltak humánusak és igazságos érzületűek, bár egyszerű emberek voltak. A Landau-esetről szószertint azokat hallottam a börtönben, amiket az ujságok irtak. Hallottam erre vonatkozólag részleteket egy Gerő nevű kereskedőtől, aki szintén erősen panaszkodott a Szerecsen-utcai hírhedt Szász főnökre; úgy sofförtől, aki a különítménynél szolgált, de valamilyen ügy-

ből kifolyólag lezárták és egy G. osztálybeli detektívtől, akit személyesen ismertem s aki

fogolyszökötésért került a börtönbe, miután Szász ur borzalmasan összeverte.

Ettől a detektívtől egy állítólagos román kém szökött meg, akit két nappal előbb ugyancsak Szász úgy félholtra vert, hogy a hus cafatokban lógott le róla. Hallottam részleteket egy Prónai-zászlóaljbeli önkéntestől, aki függetlenségért miatt volt bezárva s akivel kisebb ajándékok révén bizalmas viszonyba kerültem.

Mit szól Szász ur a cseh futár letartóztatásához és megkínóztatásához, a francia misszió egyik bolgár születésű hivatalnokához, akit nyom nélkül eltüntetett, mit szól Szász-Székely ur ama román csendőr megkínóztatásához, aki az imperium átvételéig magyar szolgálatban állott, magyar volt a felesége is s aki szabályszerű utlevéllel azért jött Magyarországra, hogy egy örökösödési ügyet elintézzék? Mit szól még ahhoz a huszonhat román állampolgárhoz, akiknek megkínóztatásában és hosszu, hónapokig való fogvatartásában része volt s akik aztán népgyűlések és egyéb általam kezdeményezett intervenciók, diplomáciai közbenjárások után kicseréltettek?

A börtönök foglyai, akik kémgyanu miatt voltak letartóztatva — s volt ilyen több száz —

egyértelműen úgy ismerték Szász-Székely Bélát, mint a Szerecsen-utcai G. osztály hirhedt és könyörületet nem ismerő vámpírját.

A börtönben megtudtam azt is, hogy Székely Béla a háboru előtt Bukarestben működött — egyéb elfoglaltsága mellett — mint hivatalos kém. Hallottam kommunista foglyoktól, hogy a kommün alatt egy terrorista alakulatban tevékeny szerep jutott neki, de még idejében sikerült átnyergelnie. Szász-Székely Béla 1920 őszén még Budapesten a G. osztályban működött, sőt ha információim, amit Bécsben 1921

tavaszan szereztem be, precíz volt, még abban az időben is a G. osztály szolgálatában állott. Hogy már pár éve itt az ország területén bántatlanul tartózkodhatik, nem tudom megérteni, de remélem, hogy illetékes tényezők rövidesen minden szempontból el fogják bírálni az ő díszes cselekedeteit.

A magam részéről volt szenvedő társaimat egy közös akcióra fogom összehozni, még pedig rövid pár napon belül, hogy ellene a bűnvádi feljelentést beadhassuk. Ha szükség lesz rá, még parlamentáris uton is fogok interpellálni, hogy a hatás annál nagyobb legyen.

Még vagyok győződve, hogy az önökkel polemizálni akaró marosvásárhelyi Székely Béla azonos a G. osztálybelivel, ezt különösen nyilatkozataiból állapíthatom meg. Ha érdeklí önököt személyleírása, itt adom:

Termete közepes, peckes tartással, meglehetősen arányos testrészekkel. (Körülbelül 170 cm. magas.)

Lába kissé ó-alaku, legalább is bricsesnadrágban, lábszárvédővel ilyenek tűnt fel.

Árca és feje különös benyomást gyakorol az emberre: kerekded és mégis mintha szegletes volna — az áll és az erős pofacsontok miatt.

Szeme — ha jól emlékszem — kék.

Haja nyírott, elől kopasz.

Álla, szakállá borotvált.

Orra és szája normálisak.

Tipusa és haja szökés-barna, határozatlan.

Hangja különös, rikácsoló-zengéssel erőteljes. Magyaroknál szokatlan gyorsasággal beszél, valószínűleg bukaresti hatásra.

Megjegyzem, hogy perfekt románsággal beszél, ami engemet is meglepett.

Lába, nagyságához viszonyítva, mintha széles volna, karakterisztikus, de mégsem kimonodtan bütyökesontal.

Szívélyes üdvözléssel:

Ing. Enea Grapini

Walkó Lajost emlegetik

Sczitovszky külügyminiszter utódjaként

(Budapest, március 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) A budapesti lapok hírei szerint Sczitovszky külügyminiszter szabadságáról már nem tér vissza a külügyminiszteri székbe. Utódjaként Walkó Lajos kereskedelmi minisztert emlegetik, azonban kinevezésének formai elintézése még korai. Walkó külügyministerségével megürül a kereskedelmi tárca, melynek betöltésével kapcsolatban Kállay Tibor volt pénzügyminisztert emlegetik.

A Palesztina-kirándulás programja

(Cluj-Kolozsvár, március 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Többször hirt adott már az Uj Kelet arról, hogy az április hó végén palesztinai turára induló kirándulás szervező bizottsága, arra való tekintettel, hogy az egyévi utlevelek megszerzése szinte leküzdhetetlen nehézségekkel jár, kollektív utlevelet eszközölt ki a kiránduló társaság részére. A palesztinai kirándulásra készülőknek így tehát egyáltalában semmi gondjuk sincs az utlevélre, mert a kollektív utlevelet a szervező bizottság állítja ki mindazok részére, akik a kirándulásban való részvételre jelentkeznek.

Tekintettel arra, hogy a kollektív utlevél megszerzése is hosszabb időt vesz igénybe, az Uj Kelet kénytelen a kirándulásra való jelentkezést határidőhöz kötni és csak azokat a jelentkezéseket fogadhatja el, amelyek április hó elsejéig befutnak a szerkesztőségbe.

Ma már abban a helyzetben vagyunk, hogy a kirándulás nagyszabású, változatos és az újjáépülő ország tanulmányozására ezer alkalmat nyújtó programját az alábbiakban ismertethetjük:

A kiránduló társaság hajója április 24-én fut ki Konstanzból. A tura Tel-Avivban kezdődik és Tel-Avivban ér véget.

1. nap. Megérkezés Haifába, utazás Tel-Avivba, a város megtekintése.

2. nap. Tel-Aviv és Jaffa megtekintése.

3. nap. Saron, Napoleon-hegy, Petach-Tikva és vissza.

4. nap: Mikve-Jiszrael, Rison-le-Cion, Ben-Semen és vissza.

5. nap: utazás Jeruzsálemba, a város megtekintése.

6. nap: Nablus, a Jezreel völgyi zsidó kolóniák és Tiberias.

7. nap: Migdal, Afar-Nachum, Safed, Ros-Pinah.

8. nap: Tiberias megtekintése. Názareth, Nahalal.

9. nap: Kirándulás a holttengerhez, a Jordánhoz és Jerichóhoz.

10. nap: Autó-ut Bethlehenbe, Rachel sírjához, a Salamoni tavakhoz és Hebronba.

11. nap: Az emeki kolóniák meglátogatása.

12. nap: erdélyi kolónia meglátogatása.

13. nap: Tel-Aviv.

14. nap: Haifa. A karmel-hegy megtekintése.

Visszatérés.

Ugy a hajón, mint Palesztinában a legszigorubb ortodox kóser ellátásban fognak részesülni. Szombati napokon a városok gyalogszettel való megtekintése van programba véve.

Az alább újra közölt árakban a hajójegyeken kívül, a hajón és Palesztinában való teljes ellátás költsége is benne foglaltatik, tehát a szálloda étkezés és utazás költsége is.

Egyébként a kirándulás költségei:

I. Teljes ellátás hajón és Palesztinában, az összes hajó- és vasutjegyek, szálloda és ellátási költségek, kirándulások Palesztinában, egyszóval teljes ellátás Konstanztól Konstanzig: II. osztály 35.000 (harmincötezer) lej, I. osztály 55.000 (ötvenötezer) lej. I. osztály másodosztályu ellátással 40.000 lej.

Meg kell jegyeznünk, hogy ezek az árak a mai utazási viszonyokhoz képest

páraflanul olcsónak mondhatók,

mert a kirándulást rendező társaságnak legfőbb törekvése odairányult, hogy mindenki számára lehetővé tegye Palesztina megtekintését.

A fenti árak a font sterling mai árfolyama mellett értendők.

Aki részt akar venni a kiránduláson, április elsejéig jelentse be ezen szándékát, akár levélileg, akár személyesen az Uj Kelet szerkesztőségénél. A jelentkezéssel egyidejűleg az utasok tízezer lejt, kell, hogy lefizessenek a Marmarosch Blank bankházánál nyitott „Uj Kelet Palesztina kirándulás” című folyószámlára, mert a jelentkezés csak ennek megtörténte után lesz figyelembe véve. A további részletek befizetése tekintetében a kirándulást rendező társaság később fogja a résztvevőket értesíteni.

Revolvertörés a szomszéd-szobában

Irta Ben Ami

Bécs, március hó.

Ott voltam, amikor Hugo Bettauert lelőtték. Egymásután öt revolvertörés hallatszott a szomszéd szobából, azonnal be akartunk menni, de az ajtó be volt zárva. Azután néhány másodperc múlva kibukott egy vérző ember. Négy lány volt akkor ott, azok rémitőt sikoltottak, valaki szaladt a mentőkért, egy rajzoló pedig a rendőrséget ment telefonálni. Bettauert közben lefektették a padlóra. Egy fiatalember égnék álló hajjal ordította a havazásban, hogy gyilkosság történt, emberek, rémés, benn fekszik! A járőrök azonban továbbmentek. Egy igen nagy művész, az iró barátja, elment a szomszédba, hogy orvost hozzon. Az először azt mondta, hogy ő nem mentőállomás. Azután jött egy rendőr, de a küszöbnél megállt és visszafordult. A gyilkos akkor már újra magára zárta az ajtót és éppen Bettauer önarcképét tépte szét a fogával. Most jön éppen egy ismerősöm, aki beszéli, hogy a klinika, ahova az írot beszállították, tele van szintén kampókeresztesekkel. Nem lehetetlen, hogy azt az embert egészen el fogják hanyagolni.

Akkor este a külföldi sajtótudósítók munkatérképében, amely a Központi Táviróhivatal épületében van, nem lehetett egy tűt lejtteni. A telefon állandóan csengetett, a legkülönbözőbb városokat hívták, az angol és amerikai lapok levelezői pedig kihagyás nélkül kopogtatták a kablogramokat. Későn éjjel volt, amikor innen hazamentem. Az „Express Wicernij” tudósítója jött velem, egész uton nem beszélünk egy szót együtt, ő azonban folyton azt motyogta: „Das Leben ist ganz entgleist!” Hogy az élet kisiklott.

Ezt én tudom. Mert az, hogy most már ezt az életet egyáltalában nem lehet végigcsinálni, szinte egészen bizonyos. Hogy a világ teljesen megkergült, hogy minden felállt a feje tetejére, ez olyan igazság, mint az, hogy kétszer-kettő négy. Illetve már az is csak három. Egyszerűen elkezdik lelőni az embereket, senki sem tudhatja, hogy mikor kerül rá a sor. Semmi értelme nincs, hogy a dolgokat szépítgessük. Mert például egyik kiváló kollégánk, dr. Ermes, aki elég bátor volt, hogy ezt a gyilkosságot az egyik lapban szigorúan megbélyegezze, ma délután a háromórás postával már pontosan megkapta a maga halálfejes levelét, amelynek egyik felírása úgy hangzik: „Most te következel”. A másik pedig így: „Minden lövés talál”.

Én csak járok itt az utcákon és keresem, hogy hova lett az a régi város. Nincs. Vértbajosok, görvéllyesek, cezaromániákusok, kerítők, kucséberék, selyemfiúk, külvárosi kéjnök foglalták el a rendes emberek helyét és ez még nem volna olyan nagy baj, de az egész város tele van kémekkel. Mit az egész város! Az egész világ. Éppen most készült valahol egy statisztika, hogy több mint félmillió politikai ügynök működik Európában.

Tegnap este itt járt nálam egy festő barátom és kérdezte, hogy hova lehet visszavonulni. Végítettük az európai államokat. Németország? Állandó zavarok vannak. Franciaország? Én erre azt mondtam, hogy latin államba semmiesetre ne menjen. Maradtak volna az északi államok és Svájc. Észak nagyon közel van Kelethez, ott bármelyik percben kigyulladhat, a legbiztosabb még csakugyan Svájc. Oda pedig nem adnak letelepedési engedélyt.

— Gondolja, hogy innen el kell menni...? — kérdeztem.

Egészen ez a meggyőződése. Nem ad egy fél-estendőt. Ami egyébként nagyon könnyen lehet. Mondja, hogy ma megjelentek Hitler plakátjai és hogy a rendőrség el akarja amerikaizni a Bettauer-ügyben a nyomozást.

Mert a Bettauer-ügy sokkal nagyobb jelentőségű, mint külföldön talán hiszik. Most már ott tartunk ugyanis, hogy egy szót nem szabad szólni. Akinek ellenvéleménye van, tartsa magában és dögöljön meg. Ez azt jelenti, hogy mindjobban lehetetlenné válik az újságírás is. Hogy mennyien vonultunk már eddig is vissza ettől a pályától, azt csak az tudja, aki ezt az egész, borzalmas helyzetet figyelemmel kíséri. A legjobbak!

Most még meg akartam itt jegyezni valamit... de ugyan, hagyjuk! Künn kisütkött a nap, le fogom tenni a tollat és felveszem az új nyakkendőmet. Általában kicsinosítom magam, amennyire csak tudom, mindenféle felelősséget bezárok a fiókomba, a Pavillonban ma új műsor van, valami táncosnő lép fel a legmélyebb dekoltással. Higyje meg ifjú ur, én igazán nem gondolok semmire. Nem látja, hogy a cigarettámat szívom? Ó, eszem ágában sincs a politika. Önnek szép jelvénye van. Esküszöm. Hova megy, kisasszony?

Az Uj Kelet
Szerkesztés
Felelős
Előfizetés
24
Az Uj Kelet
me

Bam
helyen
lápára

Sze
5685
1925 má

írásai m
lyök. E
szerezni
gyomán
dorbot
Akkor
nél, a n
hogy fő
nak. Di
olyan ti
nyelvet.

— M
Vámbér
— M

sánta.
Disr

ért val
klasszik

Egy
szeme k
— M

zsidó ö
— I
még hoz
Disr
— I

dók tud
Vám

megbizo
már tud

társadal
katedrát
keleti tu

hitet ve
részeibe
tatta, m

nyelvké
veszedel

ideig. H
mozlim

egy volt
éző zsid

cionizmu
legjobb

gást látt
béri Arr

el véze
gyaljon

gatót tal
béri a

cionizmu
meleg sz

népvezér
Amik

ból a pé
Vámbéri
ő Tivadar

— Ig
Tivadar
világon
ják érni
Igaza

— A
sületek
Tavasz
óriási v

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidó ság napilapja
Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő-Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Bamberger Hermannak hívták, Dunaszerdahelyen született 1832 március 19-én és a jobb-lábra sánta volt. Vámbéri Armin lett belőle,

Szerda
5685 Ádár 22
1925 március 18

magyarok nagy tudósa, világjáró kutató, az angol kormány bizalmasa, Abdul Hamid szultán benső jó barátja. Magyarországon nem volt maradása, nem volt még csak tisztességes megélésének lehetősége sem a sánta zsidó kölyöknek. Pedig az arcán, kemény, magos homlokán kinn ült a végtelenül nagy intelligencia és írásai már feltűnést keltettek. Sánta zsidó kölyök. Egy középiskolai tanárságot sem tudott szerezni. Mit tehetett: nyakába kötötte a hagyományos zsidó batyút, kezébe vette a vándorbót és kisántikált vele Angolországba. Akkor már mint neves keleti kutató. Disraelinél, a nagy zsidó miniszterelnöknél jelentkezett, hogy fölajánlja szolgálatait az angol kormánynak. Disraelinek föltűnt, hogy az idegen ember olyan tiszta, jó kiejtéssel beszél az angol nyelvet.

— Milyen nemzetiségű ön? — kérdezte Vámbéritől.

— Magyar vagyok, — felelte a kicsiny sánta.

Disraeli megcsóválta a fejét. Mint aki nem ért valamit. Tovább beszélgettek. Vámbéri klasszikus szép angolsággal.

Egyszerre csak Disraeli közel lép és a szeme közé néz:

— Mondja csak mister Vámbéri, — nem zsidó ön?

— De, — mondotta meglepetve a tudós és még hozzá tette: — miből sejtette ezt Sire?

Disraeli mosolyogva válaszolt:

— Ilyen szép, tiszta angolsággal csak zsidók tudnak beszélni.

Vámbéri élete végéig Angolország keleti megbízottja, politikai ügynöke volt és amikor már tudós hírének csúcspontján volt, a magyar társadalom is megemeberte magát és egyetemi katedrát adott a világhírű tudósnak. Vámbéri keleti tudományos kutató utjain sok mindenféle hitet vett föl. Évekig lakott Ázsia legrejtettebb részeiben és amikor a dervisek életmódját kutatta, maga is dervisnek öltözött fel. Bámulatos nyelvkészsége tette lehetővé, hogy a felismerés veszedelme nélkül élhetett közöttük hosszú ideig. Ha tudományos céljai úgy kívánták, mozlim lett, ha kellett, protestáns lett: mindig volt neki. Lelkében megmaradt meleg érző zsidónak. És amikor Herzl Tivadar a cionizmus gondolatát kipattantotta, amikor a legjobb indulatnak is holmi fantasztikus rajongást láttak a zsidó állam gondolatában, Vámbéri Armin volt az, aki Herzl a török szultán elé vezette, hogy Palesztina átadásáról tárgyaljon vele. És Herzl mindig készséges támogatót talált benne, ha szükség volt rá. Vámbéri a zsenik ösztönösségével megérezte a cionizmus nagy jelentőségét, de azonkívül is meleg szeretettel zárta szívébe a nagy zsidó népvezér alakját.

Amikor hetvenéves születése napja alkalmából a pesti cionisták tisztelegtek nála, az agg Vámbéri meghatott hangon emlékezett meg az ő Tivadar barátjáról.

— Igen, — mondotta — én megmondottam Tivadarnak, hogy minden lehetséges ezen a világon és ha önök kitartanak, még meg fogják érni az új zsidó államot.

Igaz volt.

g. j.

— A gyulafehérvári zsidó ifjusági egyesületek estélye. A gyulafehérvári Barisszia-

A minisztertanács elfogadta Cuza lemondását

Elkészült az új ügyvédi törvény. A bíróságok fogják megállapítani az ügyvédi honoráriumokat

(Bucuresti-Bukarest, március 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) A jasi egyetem jogi fakultásán tudvalevőleg a megújult egyetemi zavargások óta az egyetemi tanács rendelkezése alapján még ma is szünetelnek az előadások. A jogi kar professzorainak egyrésze meg akarta kezdeni az előadásokat, Slatineanu rektor azonban az alábbi átiratot intézte a jogi kar dékánjához:

Tekintettel arra, hogy a jogi kari előadásokat az egyetemi szenátus fegyelmi intézkedése szüntette be, az előadások megkezdését csupán az egyetemi szenátus rendeleti el ujjra.

A jogi fakultás tanárainak egy része sértőnek találta a rektor átiratát s ennek hatása alatt gyűlést hívott egybe, melyen Cuza, Dragomirescu, Leatris, Herovanu, Sion és Cantacuzino professzorok elhatározták, hogy állásukról lemondanak s lemondásukat távirati úton hozzák

Aviva- és sómér-egyesületek március 11-én rendezték a „Dacia” télikertjében jól sikerült, táncos egybekötött műsoros estélyüket. Köplich Ilonka szellemes prólogja nyitotta meg a műsort, majd a sómérok énekkara énekelte el az „Imnul Regál“-t. Kabdebó Mária „Vénleányok” című vígjátéka, amelyet Abraham Seali, Köplich Ilonka, Ostfeld Berta, Klein Klárka és Kató, Goldner Böske, Goldberger Rezsike és Rosenberg Jenő adtak elő, aratot nagy sikert. Teodor Speranta: „Ciganul si Albina” monológját ügyesen szavaltta Rubinstein László. A sómér énekkar héber dalai után az egyes számokban a következők szerepeltek: Abraham Seali, Reinfeld Luki, Weisz Stefike, Havas Rózsika, Klein Katóka, Surányi Zoltán, Hammermann Sárka, Ostfeld Berta, Löwi Gyula, Weisz Mór, Rosenberg Jenő és Goldberger Dezső. Az előadást a Hatikva zárta be, amely után a reggeli órákig tartó tánc következett. A konferánsz szerepét Kövári József kolozsvári barissziánus látta el. A gondos rendezésért dicsőreget érdemelnek Ritter Sándor sómérparancsnok, valamint Rosenberg Lajos a gyulafehérvári barissziánusok ros-risonja.

— Náthálzájvárvány a kolozsvári iskolákban. Az utóbbi napokban a szeszélyes időjárás következtében az egyes iskolákban nagyobb méreteket öltött a náthálzá. Igy különösen a református leánygimnáziumban történt nagyobb számú megbetegedés náthálzá következtében, ahol háromszáz növendék közül mintegy százhusz betegedett meg az utóbbi napokban. A rohamosan elharapozó náthálzá ellen Hosszu városi tisztiorvos megtette az első intézkedéseket, amennyiben a járvány továbbterjedésének megakadályozására rendeletet küldött szét az iskolaigazgatóságokhoz, hogy az előadásokat egyelőre öt napra szüntessék be és ezen idő alatt fertőtlenítsék a tantermeket. Ezt a rendeletet eddig csak a református leányiskola kapta kézhez, de minden valószínűség szerint néhány napon belül a többi iskolákban is be fogják szüntetni az előadásokat.

— A munkásszabadiskola előadásai. Szendán, folyó hó 18-ikán (az új Építőmunkás-otthonban, str. Vaia, volt Patak-utca 7.) este 8 órakor dr. Makkay Sándor „Vallás” címmel, 9 órakor pedig Delly Szabó Géza „Zene” címmel tartanak előadást. Vendégeket szívesen lát a kulturbizottság.

— Pötör még mindig nem került hurokra. Budapestről jelentik: A detektívek egész éjszaka kutattak azokban a Bajza- és Rózsa-utcai házakban, ahol Pötör budapesti tartózkodásakor meg szokott volt fordulni. A detektívek egész éjjel lesben állottak a lakás előtt, de az ékszerész nem érkezett haza. Úgy hírlik, hogy megsejtve a nyomozást, elutazott.

* O-Tátrafüredén a tavaszi szezon gyönyörű idővel köszöntött be. Enyhé napsütéses száraz idő. Tüdőcsushurut, idegbántalmak, bazedoff, gyomorbetegségek számára a Tátra-szanatóriumban szakszerű kezelés és kitűnő ellátás. Mindenféle felvilágosítást ad a Hegedűs Hírlapiroda, Nagyváradon,

a közoktatásügyi minisztérium tudomására.

A közvélemény azt várta, hogy a közoktatásügyi miniszter, állítólag a kormány, az eddigi szokásnak megfelelően, vissza fogja utasítani a lemondásokat.

A legnagyobb meglepetésre azonban a mai minisztertanács a lemondásokat vita nélkül elfogadta s határozatáról táviratilag értesítette a jasi egyetemi tanácsot.

Ugyancsak a mai minisztertanácscon Marzescu igazságügyminiszter beterjesztette az ügyvédi rendtartásról szóló új törvényjavaslatot. Az új törvény egyik leglényegesebb rendelkezése az, hogy az ügyvédi honoráriumokat ezután a bíróságok fogják hivatalból megállapítani. Második lényeges rendelkezése, hogy a bírósági beadványokhoz nem szükséges ügyvédi ellenjegyzés.

A minisztertanács elhatározta, hogy a törvényjavaslatot a parlament elé terjeszti.

— Wassermann professzor halála. Berlinből hozza a táviró a hírt, hogy a modern orvostudomány legmarkánsabb egyénisége, a világszerte ismert Wassermann Agoston ötvenkilenc éves korában meghalt. Wassermann az orvostudomány elméleti kutatóinak ama ritka fajtájához tartozott, akiknek gyakorlati téren sikerült korszakalkotó eredményt elérni. A bakteriális megbetegedések modern diagnosztikai és terápiái tudományának: a szerológiának volt egyik leghivatottabb kutatója. Amit Jenner és Pasteur tiszta empirikus úton, Erlich pedig a legragyogóbb logika elméleti útján, az eddigi ismeretek segítségével meg nem dönthető hipotézisként állított fel, azt a siphiliszdiagnosztikában Wassermannnak sikerült gyakorlati eredményekre átváltani. A zsidó Wassermann, aki 3 évtizeden keresztül jelentős eredményeket ért el a tuberkulózis és a rák diagnosztikai megállapítása terén is, világhírű a róla elnevezett Wassermann-féle reakciónak köszönheti, amely a legtöbb esetben egyetlen diagnosztikai lehetősége a lueszes megbetegedéseknek.

— Meghalt Tisza István. Budapesti távirat hírül adja gróf Tisza Istvánné halálát. A grófné hétfőn este kilenc órakor halt meg néhány heti súlyos betegség után. Temetése csütörtökön délelőtt lesz a geszti családi sírboltban. Az asszony halálával a legújabbkori magyar történelem egyik véres tragédiája idéződik fel. Tisza István 1886. óta, amikor képviselőnek választják, egészen a háború végéig, amikor a bolgár front összeomlása alkalmával a parlamentben megtette emlékezetes kijelentését, hogy a központi hatalmak a háborút elvesztették, állandóan a magyar közélet felszínén maradt. Dacos, kemény természet volt, megalkuvás nélküli, aki csak megörhelt, de nem hajolt meg. A forradalom első napján katonák lötték le őt István-uti világlában felesége és unokahuga szemeláttára. Felesége, akihez hosszú házasságuk ideje alatt meleg szeretettel ragaszkodott, mindig hűségesen vele tartott. Alig volt olyan parlamenti ülés, amelyen Tisza István felszólt, hogy a kövér, fiatalosarcu, egészen polgári külsejű grófnő a karzaton meg ne jelent volna. Még azon az ülésen is ott volt, amikor egy ellenzéki képviselő, Kovács Gyula három lövést irányított feje felé. Ott volt a tragikus halál pillanataiban is és végigszenvedte egyetlen fia, István betegségét és halálát. Tisza Istvánnéval kihalt az egész Tisza Kálmán-család, amelynek a magyar történelem utolsó félvezszázadában a legjelentősebb szerep jutott.

* Ha sulyt fektetünk arra, hogy archörünk gyöngéd és fehér legyen, úgy keverjünk mosdóvizünkbe eredeti Mack-féle Kaiser Borax-ot.

Ha művészi kivitelű fa-, vas- vagy réz-

butort, zongorát

akar venni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse

SZÉKELY ÉS RÉTI

ERDÉLYRÉSI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS. butortermelt, asztalosok furniárszükségleteiket legolcsóbban itt szerezhetik be

Tavaszi férfiszővetudonságok
Óriási választékban érkeztek az

URANIA férfi-konfekció áruházba

Cluj, Cal. Regele Ferdinand 34.

URANIA mozgóval szemben
Ruhák részleltítoztosra is!

KÖZGAZDASÁG

Akció az erdélyi csődtörvény módosítása érdekében

Ki kell terjeszteni Erdélyre is a bíróságok moratóriumadást jogát

(Cluj-Kolozsvár, március 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Jelentettük már, hogy a „Monitorul Oficial” március 11-iki számában megjelent az a minisztertanácsi határozat, amellyel a csődönkívüli kényszeregyezési eljárást hatályon kívül helyezték.

A minisztertanács ezen határozata rendkívül hátrányos helyzetbe hozta az erdélyi és bánáti kereskedelmet a regáti kereskedelemmel szemben, miután a regátban érvényben lévő törvény felhatalmazza a bíróságot, hogy indokolt esetekben a hitelezők akaratán kívül is még a csőd megnyitása előtt adjon moratóriumot az adósnak. Így tehát a kényszeregyezési eljárás mellőzésével a bíróság a maga hatáskörén belül haladékot adhat a fizetés teljesítésére. Ezzel szemben az Erdélyben és a Bánátban érvényben lévő csődtörvényből hiányzik az a felha-

talmazás, amely a bíróságoknak megadja azt a jogot, hogy indokolt esetben moratóriumot adjon a hitelezőknek.

A kényszeregyezési eljárás hatályon kívül helyezésével egyidejűleg a kormánynak rendelti uton kellett volna a csődtörvényt kiegészíteni, hogy ne kerüljön az erdélyi és bánáti kereskedelem hátrányosabb helyzetbe, mint a regáti kereskedelem.

Mint értesülünk, a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara e hátrányos helyzet megszüntetése érdekében a közeli napokban akciót indít és memorandumot terjeszt a kormány elé, amelyben kéri, hogy a bíróságok moratóriumadást jogát a regáti törvény szellemében terjessze ki azokra a területekre is, ahol a volt osztrák-magyar monarchia csődtörvénye van még mindig érvényben.

¶ Egynapos sztrájkot rendeznek a bukaresti kereskedők.

Bukarestből jelentik: Tegnap számában beszámolt az Uj Kelet arról, hogy a Vadul Comercial törvénybeiktatása és az üzletbérletek meghosszabbítása érdekében megtartott bukaresti országos kereskedőkongresszuson mintegy tizezer ember vett részt, akik a gyűlés végén a királyi palota elé akartak vonulni, hogy az uralkodótól kérjék az üzletbérletek sújtó sérelmes intézkedések megszüntetését. Miután a kongresszus tagjai nem juthattak a királyi palota elé, mert nagyszámú csendőrség és katonaság állta el útjukat, újabb értekezletet tartottak, amelyen elhatározták, hogy március 19-én, csütörtökön az összes fővárosi üzleteket zárva tartják, hogy ezzel is kifejezést adjanak méltatlankodásuknak a kormány kereskedőellenes politikájával szemben.

¶ **Jóhiszemű adósok védelme Magyarországon.** Budapestről jelentik: A napokban tartotta alakuló ülését Budapesten a Magyarországi Hitelrendező Részvénytársaság. Az új társaságnak Vámbéry Ruzsem az elnöke és célja a hitelezői érdekeltségek bizalmára támaszkodva, a gazdasági válság folyamán fizetési nehézségekkel küzdő jóhiszemű adósok érdekeinek megvédése.

¶ **Német iparcikkek exportálása Oroszországba.** Berlinből jelentik: Berlinben néhány nappal ezelőtt szindikátus alakult a német iparcikkek Oroszországba való kiszállítására. A szindikátus ötszáz ezer aranyárnyal tőkével indul és a vállalat tagjai között helyet foglalnak az összes nagy német iparvállalatok. A szindikátus megalakulásának igen nagy jelentőséget tulajdonítanak, mert a gazdasági kérdéseken kívül más problémái vannak.

¶ **Sztrájkba léptek a jugoszláv cukorrépatermelők.** Belgrádból jelentik: A jugoszláv cukorrépatermelők és a cukorgyárak delegátusai új együttes konferenciát tartottak a földmivelésügyi minisztérium osztályfőnökének elnöklétével, hogy megkíséreljék a megegyezést. A konferencia azonban eredménytelen maradt, mert a gyárosok ragaszkodtak előbbi ajánlatukhoz, amelyet a termelők nem fogadtak el. A gyárosok egyik képviselője kihirdette, hogy a cukorrépaért magasabb árakat nem fizethettek. Ezt a szállítást megdrágulásával, a magas kamatokkal, a répa gyengeségével és a túltermeléssel okolta meg. A termelők viszont kijelentették, hogy nem fogadják el ezeket a feltételeket és megállapították, hogy a gyárosok a termelők egyesületének szétbomlasztását célozzák. Végül az elnöklő miniszteri kiküldött sajnálkozását fejezte ki afölött, hogy nem sikerült a megegyezést létrehozni és közölte, hogy a konfliktusról a földmivelésügyi miniszter jelentést fog tenni a kormánynak. A konferencia ezzel véget ért. A konferencia után a cukorrépatermelők külön tanácskozást tartottak, amelyen a következő határozatot hozták: Minthogy a cukorgyárak megmaradtak eredeti ajánlatuk mellett, a termelők kijelentik, hogy a cukorrépatermelés lehetetlenné vált és el-

hárítanak maguktól minden felelősséget ennek káros következményeiért. Felhívják az egyesület tagjait, hogy saját érdekükben ebben az évben ne vessenek cukorrépa.

A mai valutapiac

A mai napon rendkívül szilárd volt a devizapiac. Minden külföldi fizetőeszköz iránt nagy volt a kereslet, míg ezzel szemben a kínálat rezerváltan viselkedett. Az árfolyamok a következők: Osztrák korona 29.30—29.40, magyar korona 342—345, cseh korona 6.16—6.20, francia frank 10.70—10.75, svájci frank 40.30—40.40, dollár 208.00—208.50, angol font 1000—1002, olasz lira 8.50—8.60.

Valutapiac március 17-én:

Bukarest. Devizák: Páris 1080.00, Berlin —, London 988.00, Newyork 203.00, Róma 860.00, Zürich 40.25, Bécs 29.25, Prága 620.

Bukarest. Valuták: Napoleon 755.00, márka 48.50, leva 138, török lira 103, font sterling 975, francia frank 10.65, svájci frank 39.00, olasz lira 835, drachma 340.00, dinár 328.00, dollár 204.25, lengyel márka 87.50, osztrák korona 27.50, magyar korona 27.75, cseh korona 595.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 12340—12340, Amszterdam 207.25—207.25, Newyork 518.43—518.43, London 2481.00—2481.00, Páris 2668.75—2668.50, Milánó 2117.50—2117.50, Prága 1540.00—1539.00, Budapest 72.00—72.00, Belgrád 832.50—832.50, Bukarest 252.50—252.50, Varsó 99.88—99.88, Bécs 73.05—73.05.

Párisi főzsde: Bukarest 945.00

¶ **A bécsi marhavásár.** (Saboreky és Fiai cég jelentése.) A mai bécsi marhavásáron felhajtás volt 2913 darab. Ebből romániai áru 948 darab volt. Az árak öt garással (shilling egység) olcsóbbodtak.

Saborsky József és Fiai cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Stürgöncim: Saborskysöhne
Wien — Előállat-küldemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien ST. Marx. — Huskületemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien, Grossmarkthalle.

Kényelmes
tartós
munkát
készít

KOHÁNYI

kárpitos

Str. 6. Baritiu (Malom-u.) 12

HASZNÁLJON

CSAK

„DURA”

ELEMÉKET!

Tavaszi

kabát-,
kosztüm- és
ruhá-

szövetek

legolcsóbban beszerezhetők az előnyösen ismert

**Heller,
Weisz &
Molnár**

divatruházában, Cluj,
Cal. Reg. Ferdinand 6.

140 cm. széles angol kabátszövetek Lej 260

140 cm. „kosztüm gabardinok Lej 350

Duplaszéles kockás Cowercotszövetek Lej 350

Nagy választék kockás szövetekben, ruha és kabátelymekben és vászonárukban.

SPORT

Feloszlatják az országos bíróttestületet

(Cluj-Kolozsvár, március 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) A futballszakosztály-elnökök vasárnapi értekezletére — amint azt Bukarestből tudósítónk jelenti — csak kevés kerület küldte el képviselőjét. A bukaresti központ rosszalja egyes kerületek eljárását, amelyek még mentő-táviratot sem küldtek.

Az értekezlet legfontosabb tárgya a professzionizmus kérdése volt, amely kérdésben úgy döntöttek, hogy a legtisztább amatőr alapra helyezkednek. Noha konkrét eseteket nem tudtak felsorolni, a kongresszus mégis sajnálattal megállapította, hogy Romániában egyes helyeken létezik burkolt professzionizmus és ezért a legszigorúbb óvintézkedéseket fogják életbeléptetni ennek letörésére. A munkabérmegtérítés ügyében elvben leszögezték, hogy jogosnak tartják a játékosok kártalanítását és ezért engedélyezik a bérmegtérítéseket, azonban csak a legminimálisabb alapon.

Elhatározták, hogy javasolni fogják a Comitetul Centralnak az országos bíróttestület jelenlegi szervezetének feloszlatását és egy olyan új bíróttestületet kívánnak, mely a futballszakosztályoktól függjön.

Románia résztvesz a Dawis-kupa küzdelmekben. A központi tenniszszakosztály határozata értelmében N. Misu és dr. Lupu ismert tenniszesezők képviselik a román színeket a Dawis-kupa tenniszküzdelmekben. Misu fedezi saját költségeit, Lupu dr. költségeire pedig 20.000 lejt irányzott elő a központ.

Mi lesz Kolozsvárt vasárnap. Kolozsvár vasárnapi programjának szenzációját a KAC—Haggibbor mérkőzés képezi. Évek óta a két csapat találkozása képezi Kolozsvár közönsége érdeklődésének középpontját. A mostani mérkőzésnek fokozottabb jelentősége van, mert mindkét csapat az Elit futballszakosztályának feloszlatása folytán több Elit-játékosal megerősödik. Így a Haggibbor csatársorkrízise nyer megoldást, mert az Elitből a két Davidovics-

tíver és Neumann fogják kiegészíteni az eddig tartálékolt posztokat. Az Elit többi játékosai a KAC-ba lépnek át s velük a szimpatikus piros-fehér csapat lényeges erőt nyer. E mérkőzésen kívül, melyet a nagy pályán fognak megtartani, a következő mérkőzések lesznek: CFR—KKASE a nagy pályán és Universitatea—KMTE, Academia—Victoria a CFR-pályán.

A kisenevi CFR Nagyváradon. A nagyváradi kitünő munkáscsapat a Törökvas vasárnap vendégül látja Beszarábia fővárosának bajnoksapatát, a kisenevi CFR-t. A mérkőzés iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Az MTK Temesváron. A „Bánati Sportélet” szerint az MTK május elsején Temesvárt játszik, valószínű tehát, hogy e mérkőzéssel lesz kapcsolatos az MPK kolozsvári szereplése is.

Felhívás a Haggibbor játékosaihoz. A Haggibbor vezetősége felkéri az egyesület összes aktív játékosait, hogy a ma, szerdán délután megtartandó tréningmérkőzésen valamilyen nyien jelenjenek meg.

Bukaresti futballeredmények. Val-Vartej—Coltea 1:1 (1:0), Prahova—Sportul Studentesc 1:0 (0:0), Tricolor—Unirea 2:0 (0:0), Venus—Olimpia 1:1 (0:0), Juventus—Cab 7:0 (2:0).

Felhívás a teniszbélőkhöz. Felhívjuk azok figyelmét, akik teniszpályákat akarnak bérelni, hogy eziránti kérelmüket 22-ig terjeszték be a pályaintézőbizottsághoz. A kérvényeket Popescu Jon veszi át a délelőtti órákban hivatalában (Mikó-utca 32).

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Magyar Színház heti műsora

Kedd este fél 11-kor: Indig A fred hangversenye (Premierhelyárak, napibélet 87 szám A, sorozat 113)
Szerda: Három grácia (Operettjúdonság 18 adszor, Barna Sári vendégjátékával, napibélet 88 sz. B, sorozat 114)

Csütörtök: Viaszvirág (Ujdonság először). Utána: A magyar zenekonzervatórium tülharmonikasáinak hangversenye (Premierbérlet 46 sz. sorozat 115)
Péntek: Postás Katica (Operettjúdonság először, Barna Sári vendégjátékával, premierbérlet 47 szám, sorozat 116)

Szombat d. u. 3-kor: Mignon [Népszerű operaelőadás leszalított helyárrakkal. Itózza Illyvel, Baranyay Jolánna], sorozat 117)

Szombat este fél 8-kor: Postás Katica (Operettjúdonság 2 adszor, béletszünetben, Barna Sári vendégjátékával, sorozatszám 118)

Szombat este fél 11-kor: Szeretni (Ujdonság 3 adszor, Tárai Ferenc vendégjátékával, sorozatszám 119, napibélet 89 A)

Vasárnap d. u. fél 8-kor: A pacirta (Baranyay Jolán vendégjátékával, mérsékelt helyárrakkal, sorozatszám 120)

Vasárnap este 6-kor: Asszonyáldozat (Ütdöször, Tárai Ferenc vendégjátékával, rendező helyárrakkal, sorozat 121)

Vasárnap este fél 9-kor: Postás Katica (3 adzor, Barna Sári vendégjátékával, béletszünetben, sorozat 122)

Hétfő: Postás Katica (4-edyszer, Barna Sári vendégjátékával, napi bélet 90 sz. B sorozat 123)

Kedd: Postás Katica (5-döször, Barna Sári vendégjátékával, napibélet 91 sz. A. sorozat 124)

MOZGÓK MŰSORA

Select-mozgó. Szerda, március 1. „Ö” az ég és föld között. Nevettető filmbohózat 7 felvonásban. Főszerepben a világhírt filokomikus: Harold Lloyd „Ö”.

Műoron kívül a rémet közvértárság elnökeinek, Ebertnek grandiózus temetési ünnepsége

Uránia-mozgó. Szerda, március 18. Buffalo Bill. III-ik rész. 14 felvonás.

Apolló-mozgó. Szerda, március 18. A bosszu álarca. Kolozsváris cirkuszdráma, 6 felvonásban. Főszerepben Soava Gallone.

A világirodalom

legkiválóbbjai az UJ KELET könyvosztályának olcsó könyvcsoportjában

I. csoport:

A francia regényirodalom legkiválóbbjainak világhírű regényi. 5 nagyszerű regény 500 lej helyett **320 lej.** Tartalma: Ana-ole France: Vészó vágyak. Maupassaut: A szép fiu. Claude Farrare: Dax kisasszony. Barbousse: Vigósság. Romain Rolland: Egy párisi ház

II. csoport:

A moderu orosz irodalom legkiválóbb íróinak legszebb regényei és novellái. 5 érdekes kötet 400 lej helyett **220 lej.** Tartalma: Andrejev Leonid: Vörös kacaj. Az orosz novella nagymesteri. Andrejev Leonid: Anaheme. Gorkij Maxim: E y élet regénye. Kuprin: A kripta.

III. csoport:

Ötletes, mulatságos, neveltető, tréás könyvek. A humorisztikus irodalom színe java, 5 sziporkázóan elmés könyv 150 lej helyett **75 lej.** Karinty Frigyes: Kolumbus tojása. Nagy Lajos: Képtelen természetrajz. Solem Alechem: A 13 Robinson. Szöllösy Zsigmond: Az orrfogdosó braziliai. Sven Lanye: Sámson és Delila.

SZABÓ JENŐ

divatkülönlegessége

áruházába

Cluj

Cal. Regele Ferdinand 5

a legujabb

angol és francia

divat-

különlegessé-

gek

kabát- és costümkel-

mék, costüm- és ruha-

selymek, mintás ma-

roccainek a legnagyobb

választékban

raktárra érkeztek

Telefon

4-79

Telefon

דור רביעי

ספר "דור רביעי" על מס. חולין מהרב הגאון האמיתי שר התורה מרן משה שמואל גרונר זצ"ל אבדוקק קלונבורג החבור מפיץ אור חדש על כל המסתתא. מגלה עמוקות באופן מפליא בפרט בעניני שחיטות ומרפות

הרוצה להשיגו יפנה אל הכתבת:

Jüdische Buchhandlung

„SAFRUTH“
Cluj, Str. St. O. Josif (Szép-u.) 1.

מחירו — Lei 150-

הכמות ושיבות ותית מקבלות הנחה של 20 אחוזים מיום 30 אחוזים. מחברים ומוללים שרוצים להחליף את ספריהם בידור רביעי יפנו אלינו.

Egy kísérlet elegendő

annak igazolására, hogy a legmaka-

csabb hülléses fájdalom, kőszvény

rheuma és csuz

rögtön megszűnik

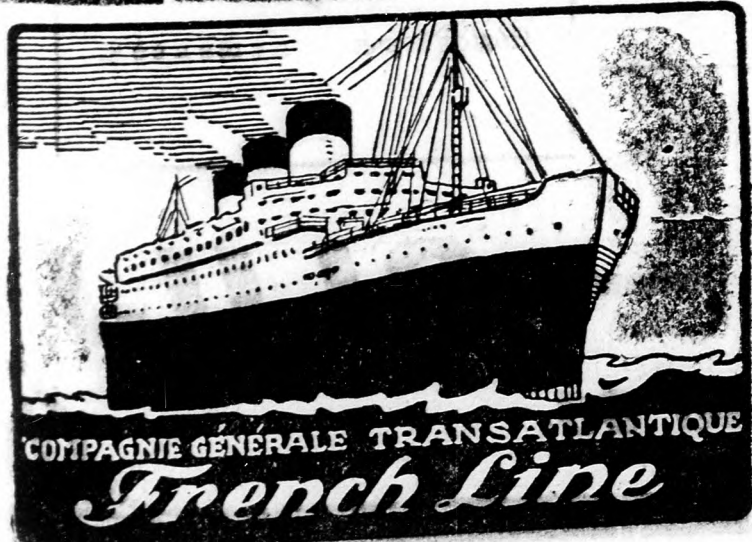
ha elhasználunk egy üveg dr. Biró-féle

KASTANIN-t

Hatása páratlan. 1 üveg 30 lej. Főraktár:

Dr. Biró gyógyszerár, Cluj.

Lloyd 3367

Luxusutazás — Gzorsutvonalak a francia kikötőkből:

New-York — Canada,
Cuba — Mexiko
Venezuela - Haiti - Antillák
Marocco - Algir - Tunisz
és más kikötőkbe.

Információkkal és jegyekkel szolgál:

„SARNIA“ S. A. Bucuresti

Pasagiul Comédia

Táviratcim: Transatbuc.

Budor 2590

